

การตีความข้ามวัฒนธรรมเรื่องคนพาลในทัศนะพระพุทธศาสนา Cross-Cultural Hermeneutics on Bad People in Buddhist Perspectives

พระภิกษุชรัสุนทร, วิ. (กิตติเชษฐ เปรมสกุล)

Phra Bhavanavajirasundon Vi. (Kittiched Premsakul)

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding Author Email: Email: 6701101001@mcu.ac.th

Received April 19, 2025; Revised August 27, 2025; Accepted: August 30, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการตีความข้ามวัฒนธรรมเรื่องคนพาลในทัศนะพระพุทธศาสนาเถรวาท บทความนี้เป็นกรวิจัยเชิงเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า การตีความคนพาลในพระพุทธศาสนาเถรวาทอธิบายถึงคนที่ขาดความรู้ในฐานะที่ยังไม่สามารถคิดได้ถูกต้องหรือดั่งงามจนอาจมองให้เห็นในแง่ของความเป็นคนไม่ฉลาดก็ได้ แต่ความไม่ฉลาดนั้นถูกอธิบายต่อมาว่าใครเป็นคนมีความรู้หรือไม่มีความรู้ ขณะที่การตีความของมหายานนั้นมองว่าคนพาลนั้นกว้างกว่า การมีความรู้ของคนเราจึงเริ่มจากความไม่รู้ เช่นกันการเป็นบัณฑิตหรือบรรลुरुธรรมได้ก็ต้องมาจากการเป็นคนพาลหรือคนโง่มาก่อนเช่นกัน หากพิจารณาถึงความหลากหลายของการเข้าใจเรื่องคนพาลนั้นพระพุทธศาสนาเถรวาทไม่ได้สนใจคำว่าพาลที่ถูกตีความผ่านวัฒนธรรมทางปัญญาของผู้ที่สถานะทางสังคมที่ดีกว่าแล้วมองสถานะของคนที่มีสถานะทางสังคมที่ด้อยกว่าว่าเป็นคนพาล ในแง่สถานะทางสังคม เช่นการมองคนที่เกิดในวรรณะที่ต่ำกว่าว่าเป็นคนพาล ความไม่แยกคนออกเป็นชาติพันธุ์หรือสถานะใดๆ ทางสังคมแต่รวมเอาความหมายเอาว่าคนชั่วนั้นมาจากพฤติกรรมและการกระทำเป็นหลัก จึงเป็นวิธีการสร้างสังคมที่มีความชัดเจน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้พระพุทธศาสนาเถรวาทไม่เห็นด้วย เนื่องจากการสังคมในแบบของมหายานนั้นได้เสนอการตีความคนพาลนั้นไม่ได้แยกคนพาลหรือคนชั่วนั้นต่างกัน แต่ทุกคนล้วนเป็นคนพาลในแง่ของการต้องเวียนว่ายตายเกิด และการเป็นสังคมเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัญหาจนกว่าจะหยุดพ้นหรือบรรลुरुธรรมได้ในที่สุด

คำสำคัญ: การตีความข้ามวัฒนธรรม; คนพาล; ทัศนะพระพุทธศาสนา

Abstract

This article has objectives to study the cross-cultural hermeneutics on Bad People in Buddhist perspectives. This article employed the documentary research methodology. In the research, it was found that hermeneutic of the bad people in

Theravada Buddhism describes people who lack knowledge as those who are not yet able to think correctly or well, to the point that they may be seen in terms of being unintelligent. However, Ignorance is later explained as who is knowledgeable or ignorant. Meanwhile, the interpretation of Mahayana sees the fool as being broader. Therefore, people's knowledge begins from ignorance. Similarly, becoming a scholar or attaining enlightenment must first come from being a fool or a fool. If we consider the diversity of understandings of the fool, Theravada Buddhism does not care about the word fool, which is interpreted through the intellectual culture of those with a better social status and sees the status of those with a lower social status as fools in terms of social status, such as seeing people born in a lower caste as fools. Not separating people by race or any social status but including the meaning that bad people come from behavior and actions as the main method, is a way to create a clear society. Mahayana Buddhism does not agree with this aspect because Mahayana society offers an interpretation of the fool that does not separate fools or bad people differently, but everyone is a fool in terms of having to go through the cycle of birth and death. And being in the same society requires living in an environment full of problems until one finally stops or attains enlightenment.

Keywords: Cross-Cultural Hermeneutics; Bad People; Buddhist Perspectives

บทนำ

การเข้าใจสังคมที่มีการปรับเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลาสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการหลอมรวมกันเข้าระหว่างความเชื่อและวิถีปฏิบัติที่แตกต่าง การหลอมรวมเหล่านี้นำไปสู่การอยู่ร่วมกันของผู้คนที่มีค่านิยมที่แตกต่างกัน ดังจะพบได้จากการศึกษาของนักมานุษยวิทยาเฟรดริก บาร์ท (Fredrik Barth) มองสังคมในปัจจุบันนั้นล้วนประกอบด้วยมนุษย์ที่ต่างมีความเชื่อและความคิดที่แตกต่างและหลากหลาย แต่ละคนต่างมีลักษณะเฉพาะของวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปของแต่ละกลุ่ม แต่เมื่อกลุ่มต่างๆ เหล่านี้มารวมกัน เราจึงควรมุ่งความสนใจไปที่ความสัมพันธ์ที่มีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมระหว่างเขาและเรา (Fredrik Barth, 1969) เป็นที่มาของการรับรู้ถึงรูปแบบทางวัฒนธรรมนั้นอยู่ที่กระบวนการสร้างใหม่ที่ขยายไปบนขอบเขตระหว่างความเหมือนและต่างที่แสดงออกมาผ่านกลุ่มของชาติพันธุ์ที่มีรูปแบบอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (Cultural Identity) แสดงออกมาผ่านการพูด การแต่งกายและการปฏิบัติตนเพื่อสร้างความแตกต่างระหว่างคนในกลุ่มกับคนนอกกลุ่ม และภาพลักษณ์ความเหมือนกันภายในกลุ่ม

ต่อความแตกต่างกันดังกล่าวนี้ยังสะท้อนให้เห็นลักษณะทางการเข้าใจบริบทของความหมายที่ถูกขยายต่อกันในแง่ของคำที่ปรากฏในพระพุทธศาสนาอย่างคำว่า คนพาล ที่ถูกอธิบายในพระไตรปิฎกมุ่งหมายเอาความหมายของคนพาลเป็นหลักกล่าวคือ ลักษณะของคนพาล เครื่องหมายของคนพาล ความประพฤติไม่ขาดสายของคนพาล 3 ประการนี้คือ คนพาลในโลกนี้ชอบคิด พูดและทำแต่เรื่องชั่ว (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 246 หน้า 291, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย, 2539) ในส่วนของความหมายของความเป็นคนพาลในคัมภีร์มงคลสูตรให้ความหมายถึงบุคคลต้องห้าม คือห้ามคบหาและไม่ควรเข้าไปสมาคมด้วยอันเนื่องจากคนพาลมีลักษณะที่เป็นภัยต่างๆ กล่าวคือคนพาล คือ คนที่ประกอบด้วยอกุศลกรรมบถ 10 ประการ ครุทั้ง 6 มีปुरुณกัสสปะเป็นต้น นอกนั้น มีพระเทวทัตและพระโกกาลิกะเป็นต้น คนที่มีชีวิตเพียงเพราะลมหายใจเข้าออก ไม่เป็นอยู่ด้วยปัญญาอันประเสริฐ คนคิดชั่ว พุดชั่ว ทำชั่ว คนที่ตัดประโยชน์ 2 ประการถือเอาสิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์ 2 ประการ คนที่มีจิตโกรธเหมือนอสรพิษ คนรักง่ายหน่ายเร็ว คนผู้มีจิตกลับกลอกดุจลิง ผู้รักง่ายหน่ายเร็วเหมือนผ้าที่ย้อมขมื่น คนผู้ยินดีในทุจริต คนผู้ตัดช่องย่องเบา คนผู้แนะนำสิ่งที่ไม่ควรแนะนำ ผู้ประกอบในสิ่งที่ไม่ใช่ธุระ ผู้ชอบแนะนำชั่ว ผู้มักโกรธแม้ผู้อื่นพูดดี ผู้ไม่รู้อุบายสำหรับแนะนำ ผู้ไม่รู้ระเบียบวินัย อันใครๆ แนะนำได้โดยยาก (พระสิริมงคลจารย์, 2559)

ขณะที่ความหมายที่มหายานกล่าวถึงคนพาลว่าเป็นคนชั่ว (evil person) คือบุคคลทั้งหลายที่มีกรรมและต้องกลับมาเกิดในสังสารวัฏ ซึ่งเป็นแดนแห่งความทุกข์ ในแง่ “คนชั่ว” จึงหมายรวมทั้งผู้ที่ประกอบอกุศลกรรมและผู้ที่ประกอบกุศลกรรมในทางศีลธรรมหรือ จริยธรรมซึ่งยังเวียนว่ายตายเกิดในโลกนี้” (ประทุม อังกูรโรหิต, 2553) อธิบายถึงมนุษย์ปุถุชนที่ยังเวียนว่ายในสังสารวัฏไม่ว่าจะเป็นคนดีหรือคนชั่วในความหมายที่ใช้กันในระดับโลกียะ ทั้งหมดตรงกับความหมายของ “คนชั่ว” เท่านั้นในความคิดของมินนั และเนื่องจากจุดมุ่งหมายของพระมหาประณิธานคือการช่วยบุคคลทั้งหลายในสังสารวัฏที่ไม่สามารถพึ่งกุศลกรรมของตนเองเพื่อการพ้น ทุกข์ได้ คนเหล่านี้ย่อมเป็นผู้ที่แสงแห่งพระมหาประณิธานส่องสว่าง นำทางให้รอดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงและอุปสรรค แดนสุขาวดี ในที่สุด (ประทุม อังกูรโรหิต, 2553)

จากการตีความคนพาลในฐานะบุคคลที่ทำความชั่วในทางพระพุทธศาสนาจะมีความแตกต่างกันในแง่ที่มองคนชั่วในฐานะของคนที่ทำชั่วในปัจจุบันเป็นหลัก ขณะที่มหายานยังรวมถึงคนดีที่ยังคงเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏนี้ด้วย แต่สิ่งที่ต่างกันอย่างมากคือการมองว่าคนชั่วในทางพระพุทธศาสนาเถรวาทเป็นสิ่งที่ต้องหลีกเลี่ยงไม่สนใจยุ่งเกี่ยวกับ ชั่วขณะที่คนพาลในความหมายของมหายานเป็นผู้ที่ควรจะไปช่วยเหลือหรือนำออกจากความทุกข์ให้ได้ อันถือเป็นปณิธานของพระโพธิสัตว์ บทความนี้จะได้นำเสนอหลักการตีความอันเป็นพื้นฐานการเข้าใจความหมายของคนพาลในวัฒนธรรมที่แตกต่างกันต่อไป

แนวคิดเรื่องการตีความข้ามวัฒนธรรม

การศึกษาวัฒนธรรม (Cultural Studies) เป็นการศึกษาในรูปแบบทางความคิดที่พิจารณาว่าวัฒนธรรมนั้นเชื่อมโยงกับการปกป้องตัวเองจากการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความเป็นอื่น โดยจะพบการทำงานทางด้านวัฒนธรรมนั้นบนการพิจารณาถึงการวิเคราะห์จากการปฏิรูปให้เปลี่ยนไปจากเดิมที่หลากหลายให้เป็นแบบรวบยอด อันเป็นการเปลี่ยนแปลงไปสู่วิถีใหม่ๆ โดยมีลักษณะการตีความ ดังนี้

1. การตีความผสมผสานทางสังคมนิยม (socialism) เป็นการวางโครงสร้างให้เป็นอันเดียวกันและยึดโครงสร้างเดียวนั้นในการอยู่ร่วมกัน ทำให้โครงสร้างที่แข็งแกร่งที่สุดได้รับการพัฒนา ส่วนโครงสร้างที่อ่อนแอก็กลดหายไป ในที่สุด แต่การศึกษาวัฒนธรรมนี้เป็นแบ่งพื้นที่การวิเคราะห์โครงสร้างทางความรู้สุดที่ประกอบสร้างให้เกิดสังคมที่มีความซับซ้อน โดยมีรูปแบบ 3 แบบในการให้คำนิยามเกี่ยวกับวัฒนธรรมคือ ก. อุดมคติที่ปรากฏในวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่หรือกระบวนการที่ทำ

ให้มนุษย์มีความเป็นมนุษย์สมบูรณ์ขึ้น โดยในรูปแบบนี้จะพบคำที่ใช้เกี่ยวกับคุณค่าสากลหรือคุณค่าสูงสุดในวัฒนธรรมเหล่านั้น ข. ข้อมูลต่างๆ ในวัฒนธรรมนั้นจะถูกเก็บรวบรวมจนกลายเป็นองค์ความรู้และการสร้างสรรค์ไปสู่เป้าหมายของความเป็นสังคมอุดมคตินั้น ซึ่งก็คือความคิดและประสบการณ์มนุษย์ที่ถูกบันทึกไว้ ค. การนิยามวัฒนธรรมทางสังคมได้ถูกอธิบายผ่านชีวิตของแต่ละบุคคลในสังคม รวมถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ที่พยายามแสดงให้เห็นความหมายและคุณค่าไม่ใช่แค่งานศิลปะและการเรียนรู้อย่างเดียวเท่านั้น แต่เป็นความรู้สึกภายในหรือพฤติกรรมพื้นฐานที่แสดงออกมา (Gregory Castle, 2007)

การเข้าใจบริบททางวัฒนธรรมจึงจำเป็นต้องศึกษาในรูปแบบขององค์ประกอบของเรื่องเล่าของชุมชนที่เป็นหน่วยย่อยจนกระทั่งอธิบายให้เห็นชีวิตในภาพรวมได้ ซึ่งเป็นแนวทางในการต่อยอดกันหรือสัมพันธ์กันทางสังคมได้ชัดเจนยิ่งขึ้น ในแง่นี้จะพบว่ามีการศึกษาเชิงวัฒนธรรมที่อ้างถึงความเป็นชาตินิยม (Nationalism) มาเข้าใจรากฐานของสิ่งที่ทำให้เกิดชาตินั้นคือ ความสำนึกตัว (Self-consciousness) ว่าชาตินั้นเป็นเป้าหมายของการสร้างอัตลักษณ์ ทั้งชื่อและเครื่องหมายล้วนแสดงให้เห็นอัตลักษณ์ของความเป็นชาติ เช่น ที่ปรากฏในธงชาติไทยนั้นหมายถึงชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ เป็นต้น และเรื่องเล่าความเป็นชาติ โดยมุ่งไปที่รูปแบบของวัฒนธรรมทั่วไป (Common Culture) ด้วยเหตุผลสำคัญคือ (1) เป็นลักษณะการเลื่อนไหลของกลุ่มชาติพันธุ์ที่จะต้องสามารถนำเสนอวัฒนธรรมการต่อสู้จนเป็นผู้นำ และ (2) วัฒนธรรมจะช่วยให้เกิดการถกเถียงเรื่องการปกครองตนเอง โดยอ้างถึงการสร้างกฎที่ว่า ถ้าไม่มีการปกครองตัวเองก็ต้องถูกคนนอกมาปกครอง จึงทำให้เกิดความเป็นชาติขึ้น แม้กลุ่มต่างๆ ในชาติ บางครั้งจะมีความแตกต่างกัน แต่ก็ไม่ใช่อุปสรรคหลักในชีวิตประจำวัน เพราะรูปแบบของความเป็นชาติสำคัญกว่ากลุ่มบุคคล และสุดท้ายคือความทรงจำทางประวัติศาสตร์ (Historical Memories) ถือว่าเป็นส่วนสำคัญในการสร้างชาติ เนื่องจากการสร้างความเป็นอันเดียวกันระหว่างกลุ่มแต่ละกลุ่มที่เป็นศัตรูกัน แต่ในอีกทางหนึ่งเป็นความทรงจำที่เจ็บปวดในการหลอมรวมทุกอย่างนำไปสู่ผู้นำและเหตุการณ์ที่สร้างผู้นำทั้งในด้านศิลปะ วิทยาศาสตร์และศาสนา กลายเป็นวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอออกมา (Susan Pitchford, 2008) ความเป็นชาติกับความสัมพันธ์ของอัตลักษณ์ของแต่ละกลุ่มบุคคลได้สร้างความสัมพันธ์ในลักษณะของการรักษาตัวตนไว้ได้มากที่สุด เมื่อเผชิญหน้ากับการเปลี่ยนแปลง และทำที่ดังกล่าวถูกนำเสนอผ่านเรื่องเล่า ความขัดแย้งและการรักษาความเป็นตัวตนผ่านวัฒนธรรมไว้ โดยจะพบการเรียนรู้ดังกล่าวผ่านแง่คิดของชาวบ้านที่เผชิญหน้ากับสิ่งต่างๆ แล้วพยายามดิ้นรนไปสู่การรักษาไว้ซึ่งชีวิตและตัวตน จนเกิดความต้องการมีชีวิตที่ดีผ่านสังคมอุดมคติทั้งในโลกนี้และโลกหน้า ทำให้แต่ละคนมุ่งมั่นที่จะทำงานในโลกนี้เพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่จะได้รับผลดีในโลกหน้าได้ โดยทั่วไป ชาวบ้านคาดหวังถึงความสงบสุขและความมั่นคงในชีวิตประจำวัน รวมถึงความปรารถนาที่จะตอบสนองต่อเงื่อนไขเชิงอุดมคติของชีวิตในโลกหน้า (ยูคิโอ ฮายาชิ, 2554) การเข้าใจบริบทดังกล่าวนี้สะท้อนผ่านวัฒนธรรม โดยเฉพาะเป็นภูมิปัญญามนุษย์ที่ถูกเก็บรักษาไว้ในรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะในเรื่องเล่าที่ถูกบันทึกต่อมาหรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสมกับภูมิปัญญาของตน

2. การตีความในวัฒนธรรมที่แตกต่าง หลักการทางวัฒนธรรมที่ถูกนำเสนอบนความต่างนั้นมาจากสิ่งที่เกี่ยวข้องกับพื้นหลัง บริบท รวมถึงอคติอันเกิดจากการอ่านและการตีความของแต่ละวัฒนธรรม อันเป็นที่มาของการตีความบริบทว่า

“ตัวบททางวัฒนธรรมนั้นเป็นรากฐานมาจากการส่งต่อแบบปากต่อปาก ซึ่งต่อมามีการเพิ่มเติมจากการเขียน การวิจารณ์พื้นฐาน หรือการวิจารณ์แบบกระชับๆ การแบ่งเป็นหมวดหมู่ การตีความที่ช่วยสร้างความสมบูรณ์ขึ้น สิ่งเหล่านี้ไม่ใช่ส่วนเกิน แต่เป็นส่วนที่ช่วยเติมเต็มงานให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการขยายใหญ่ขึ้น โดยส่วนที่ขยายนั่นเป็นการนำเสนอการโต้แย้งและแนวคิดที่นำเสนอแนวคิดใหม่ที่ถูกมองว่าเป็นความถูกต้องยิ่งขึ้น การพิจารณาเป็นการนำไปสู่การสร้างความรู้ความเกี่ยวพันกันทางระบบต่อโครงสร้างทางความคิด โดยนักวิเคราะห์ทางปรัชญาจะพยายามค้นหาความเชื่อที่นำไปสู่พื้นฐานของผู้เขียน แต่นำเสนอใหม่ในภาษาของตนเอง ซึ่งทำให้เราสามารถพูดได้ว่างานในชิ้นต่อมานั้นเป็นหลักฐานทางการเขียนที่สร้างขึ้นบนตัวบททางวัฒนธรรม (tradition text)” (Deutsch, E., 1989)

การขยายต่อไปถือเป็นวัฒนธรรมที่ทำให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ทำให้เกิดนักเขียนที่พยายามอธิบายสถานะของตนเองลงในวัฒนธรรมเหล่านั้น หากไม่ทำอย่างนั้น โอกาสที่จะเปลี่ยนผ่านระหว่างวัฒนธรรมก็ไม่มีทางเป็นไปได้ ซึ่งการสร้างความรู้ความเข้าใจ การเขียน การพูดจะช่วยทำให้สถานการณ์นั้นๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ซึ่งจะต้องมีนักคิดที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องตรงข้ามเป็นอย่างดีมาช่วยแบ่งปันเบื้องหลังหลักการ รวมถึงข้อมูลต่างๆ ที่น่าเชื่อถือ โดยการแลกเปลี่ยนกันนี้จะต้องชี้ไปที่สิ่งที่อยู่ตรงข้ามหรือความแตกต่างกันเป็นหลัก ไม่ใช่แค่เพียงแบ่งปันกันในมิติเดียวกันหรือคล้ายตามกัน โดยจะพบคำถามในการใช้กฎเกณฑ์ทางวัฒนธรรมที่ต่างต่างนั้นคือ “เราควรจะเชื่อคุณได้ไหม หรือคุณควรทำให้เราเชื่อได้อย่างไร? คุณจะทำให้คนฟังคุณได้อย่างไร? (Jay L.Garfield, 2002) จากข้อเสนอนี้จะพบได้จากมุมมองที่แตกต่างกันมาอธิบายให้เห็นมุมมองที่หลากหลายยิ่งขึ้น เป็นการใช้วัฒนธรรมที่มีอยู่ในโลกมาพูดคุยกันอาจจะสะท้อนให้เห็นความหลากหลายของมุมมองต่อสิ่งเดียวกันได้เป็นการสร้างการเรียนรู้ หากเหมือนกันมากเกินไปก็ไม่ต่างจากการแลกเปลี่ยนกันทางความคิดจึงทำให้การตีความที่อยู่บนฐานทางวัฒนธรรมควรจะโต้แย้งเปลี่ยนแปลงกันในมิติของคนที่แตกต่างกันออกไป

การตีความเรื่องคนพาลในพระพุทธศาสนาเถรวาท

การเข้าใจความหมายของคนพาลมาจากการตีความ 2 แบบ ดังนี้

1. การตีความตามคัมภีร์พระไตรปิฎก คำว่า คนพาล มีกล่าวถึงในคัมภีร์พระไตรปิฎกเกี่ยวกับลักษณะทางด้านปัญญาและพฤติกรรม กล่าวคือ คนที่มีปัญญาน้อย ผู้ใดโง่เขลาประมาท ได้ทรัพย์แล้วใช้สอยไปทำนองนี้ ผู้นั้นย่อมเดือดร้อนในภายหลัง (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 27 ข้อ 123 หน้า 148, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ในแง่ของการมีปัญญาน้อยนั้นได้ถูกมองว่าเกี่ยวข้องกับการประมาทและไม่รู้จักวิธีการในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่การดำเนินชีวิต ในแง่นี้อาจรวมถึงการไม่ได้ศึกษาเล่าเรียนทางโลกอันเป็นส่วนหนึ่งของปัญญาทางโลก ขณะที่พระพุทธศาสนายังพิจารณาไปถึงการเข้าใจหลักการที่ถูกต้อง จะพบความหมายนี้ในคณาธรรมบทที่อธิบายลักษณะบุคคลที่เป็นคนพาลว่า คนเหล่าใดเห็นสิ่งที่ไม่มีการะ ว่ามีการะและเห็นสิ่งที่มีการะ ว่าไม่มีการะ คนเหล่านั้น ชื่อว่ามีความดำริผิดเป็นทางปฏิบัติ ย่อมไม่ประสบสิ่งที่มีการะ (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 25 ข้อ 11 หน้า 27, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ทำให้ปัญญาในแง่ของการตรวจสอบความถูกต้องหรือการตรวจสอบถึงสิ่งต่างๆ ว่ามีการะหรือไม่จึงมาจากการเข้าใจถึงความ

ถูกต้องเป็นหลัก ส่วนความหมายทางจริยศาสตร์ คนพาลมุ่งหมายไปที่การปฏิบัติตนที่จะตรวจสอบได้ว่าอะไรเป็นกุศล หรืออกุศล ดังข้อความในพระไตรปิฎกว่า บุคคลผู้เป็นคนพาลประกอบด้วยธรรม 3 ประการคือ 1. กายกรรมที่มีความเบียดเบียน 2. วาจกรรมที่มีความเบียดเบียน 3. มโนกรรมที่มีความเบียดเบียน ผู้ไม่เฉียบแหลม เป็นอัสถบุรุษ ย่อมบริหารตนให้ถูกจำกัด ถูกทำลาย มีความเสียหาย ถูกผู้รู้เตือนและประสพสิ่งที่ไม่ใช่บุญเป็นอันมาก (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 20 ข้อ 8 หน้า 146, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) จากความหมายทั้ง 2 นี้ คนพาล ในเชิงคัมภีร์จึงมุ่งถึงคนที่คิดที่ไม่ดีหรือไม่ถูกต้องอันเป็นการให้ความหมายในทางญาณวิทยา ส่วนทางด้านจริยศาสตร์ได้มุ่งเน้นไปที่คนที่พูดและทำชั่วเป็นหลัก อันเป็นลักษณะของผู้ที่มีลักษณะตรงข้ามกับความดีหรือคนดี ในแง่นี้จะพบว่า ความหมายของบุคคลที่เป็นคนพาลมุ่งเอาบุคคลแต่ละคนที่มีพฤติกรรมแบบใดแบบหนึ่งอันเกี่ยวข้องกับการแสดงออกที่ไม่ถูกต้อง หรือเป็นการอธิบายให้เห็นการที่บุคคลจะไม่กลายเป็นคนพาล หรือปฏิบัติได้ถูกต้อง

2. การตีความจากคัมภีร์ชั้นหลัง การอธิบายคำว่าคนพาลในคัมภีร์มั่งคัลลทีปนีมีรูปแบบการให้ความหมายคนพาลในลักษณะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นบุคคลต้องห้ามในการไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือคบหาด้วยเนื่องจากคนพาลมีลักษณะเหล่านี้คือ คนพาลเหมือนศัตรูผู้มีดาบในมือ เหมือนเรือนที่ถูกไฟไหม้ เหมือนลูกศรอาบยาพิษ เหมือนปลาเน่า คนคบคนพาลเป็นเหมือนใบไม้ห่อปลาเน่า เหมือนต้นมะม่วงมีต้นสะเดาล้อมรอบ เหมือนการอยู่ร่วมกับศัตรู เหมือนการอยู่ร่วมกับมิตรผู้มีดาบในมือ เหมือนการอยู่ร่วมกับสัตว์ร้าย คนควรหลีกเลี่ยงคนพาล เหมือนคนขนาดหลีกเลี่ยงอสรพิษตัวร้าย เหมือนคนเกลียดของเน่าหลีกเลี่ยงถนนที่เปื้อนของเน่าและเหมือนคนขับยานพาหนะหลีกเลี่ยงถนนที่ขรุขระ ส่วนโทษของการคบคนพาล คือ วิญญูชนทั้งหลายทอดทิ้งและรังเกียจ ไปสู่อำนาจของคนพาล เป็นเช่นเดียวกับคนพาล ไปสู่รอก เป็นผู้กระด้างหยาบคาย ร้ายกาจ ประสพทุกข์ ความพินาศเพิ่มขึ้น ประสพภัย อุบัติหะและอุปสรรค ได้รับคำแนะนำชั่ว ชักชวนในเรื่องไม่ใช่ธุระ และไร้ระเบียบวินัย ถูกจองจำถูกประหารชีวิต เกิดในเวจีนรก เสื่อมจากมรรคผล (พระสิริมั่งคัลลจารย์, 2559) การสะท้อนจากการตีความของคัมภีร์มั่งคัลลทีปนีได้เสนอการไม่คบหาคนพาลอันเนื่องจากการการคบคนพาลเป็นการสะท้อนให้เห็นลักษณะของตนเอง ดังข้อความในชาดกว่า

“ธรรมดาบุคคลคบหาคนใดๆ เป็นสัตบุรุษก็ตาม อัสถบุรุษก็ตาม มีศีลก็ตาม ไม่มีศีลก็ตาม ย่อมเป็นไปตามอำนาจของคนนั้นนั่นเอง บุคคลทำคนเช่นไรให้เป็นมิตร และคบหาจนสนิทกับคนเช่นไร หรือ ถึงเขาก็เป็นเช่นคนนั้น เพราะการอยู่ร่วมกัน จึงเป็นเช่นนั้นๆ คนชั่วใครคบเข้าย่อมเปื้อนคนคบ ซึ่งมีได้เปื้อนมาแต่เดิม คนชั่วใครสัมผัสถูกต้อง หรือสัมผัสถูกต้องคนอื่น ก็ย่อมเปื้อนคนที่ตนสัมผัสถูกต้อง ซึ่งมีได้เปื้อนมาแต่เดิม ดุจลูกศรที่กำซาบด้วยยาพิษก็พลอยแปดเปื้อนแห่งไปด้วยเพราะกลัวแต่การแปดเปื้อน นักปราชญ์จึงไม่ควรมีคนชั่วเป็นเพื่อนๆ แม้ใบหญ้าคาก็พลอยมีกลิ่นเหม็นเน่าฟุ้งไปด้วย” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 27 ข้อ 503 หน้า 501, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ความหมายจากการไม่คบผู้ชั่วจึงมีนัยของหลักธรรมทางสังคมที่มุ่งเน้นไปที่บุคคลที่เป็นบัณฑิตเป็นหลักมากกว่าจะเป็นสังคมแบบปัจเจกที่เน้นการอยู่ลำพังคนเดียวเท่านั้น จากความหมายในคัมภีร์พระไตรปิฎกมุ่งไปที่การอธิบายลักษณะบุคคลที่เป็นคนพาลเป็นหลักจึงมุ่งจะสอนให้บุคคลนั้นปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและดีงาม ส่วนคัมภีร์ในชั้นหลังเป็นการมุ่งไปที่การไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับบุคคลที่

เป็นคนพาลเหล่านั้น หรือไม่ควรมีคนพาลเป็นมิตร ไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวหรือคบค้าสมาคมกับคนเหล่านั้น ในแง่หนึ่งจึงเป็นการมุ่งไปที่การหาภักษณมิตรหรือบัณฑิตที่จะเป็นมิตรแทน

การตีความเรื่องคนพาลในพระพุทธศาสนาหายาน

การเข้าใจความหมายของคนพาลในพระพุทธศาสนาหายานมาจากการตีความ 2 แบบ ดังนี้

1. การตีความจากพระสูตรหายาน คนพาลในพระพุทธศาสนาหายานเป็นการกล่าวถึงบุคคลที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลผู้ที่จะบรรลุธรรมได้นั้นจำเป็นต้องอยู่ท่ามกลางปัญหาหรือความทุกข์ หรืออาจจะอยู่ท่ามกลางกิเลส ตัณหา ดังในคัมภีร์วิมลเกียรติวิเทศสูตร ได้กล่าวถึงคนพาลในฐานะที่จะก่อให้เกิดความเป็นพทุธภูมิได้นั้นต้องมาจากตถาคตพิเชอันเป็นชื่อเรียกของสรีรกายที่ประกอบไปด้วยอวิชชา ภาวตัณหา โลภะ โทสะ โมหะ แม้แต่วิปลาส และนิวรณ์ เพราะบุคคลเป็นผู้สำเร็จในอริยผล ได้บรรลุพระนิพพาน บุคคลนั้นก็อาจตั้งจิตปณิธานมุ่งต่อพระอนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณ เปรียบเหมือนพื้นปฐพีอันสูงลิ่ว ย่อมไม่เป็นฐานที่ดอกโกมุทจะเกิดขึ้นได้ แต่ถ้าเป็นพื้นที่ต่ำ เป็นเลนตมชั้นและจึงเป็นแหล่งอันปทุมชาติจักพึงอุบัติขึ้นได้ บุคคลผู้ได้สำเร็จอริยผล บรรลุพระนิพพานแล้วย่อมไม่อาจจะบรรลุสัมโพธิญาณได้ท่ามกลางโคลนตมคือกิเลส จึงมีผู้สามารถบังเกิดจิตมุ่งต่อพระสัมโพธิญาณ เปรียบเหมือนผู้ที่หว่านพืชลงในกลางอากาศ พืชนั้นย่อมไม่มีทางเจริญงอกงามขึ้นได้เลย แต่หากหว่านพืชลงในสถานพื้นที่โสโครก พืชนั้นก็กลับจักเจริญงอกงามขึ้น เช่นเดียวกับบุคคลผู้สำเร็จอริยผลบรรลุพระนิพพานไปแล้ว ย่อมอาจตั้งจิตปณิธานมุ่งต่อสัมโพธิญาณได้อีก พึงกำหนดรู้ว่า สรรพกิเลสสวะทั้งหลาย แต่ละล้วนนับเป็นตถาคตพิเช เปรียบเหมือนบุคคลผู้ปรารถนาจักได้ดวงมณีอันหาค่าเปรียบมิได้ มาตราแม้ว่าเขาไม่ออกไปสู่สาครสมมุทธอันล้ำลึกเพื่อเสาะแสวงหาไหนเลยจะได้เป็นเจ้าของมณีรัตนอันล้ำค่าเห็นปานนั้น เป็นเช่นเดียวกับบุคคลผู้มีได้เข้าไปสู่ท่ามกลางมหาโอฆะกันดารแห่งกิเลส ก็ย่อมไม่อาจสำเร็จบรรลุในญาณรัตนะได้เลย (เสถียร โพธิ์นันทะ, 2555)

จากข้อความข้างต้นสะท้อนให้เห็นลักษณะของคนพาลที่ปรากฏในเรื่องของพระเวทพัตที่ถูกมองผ่านคัมภีร์สัทธรรมปุณฑริกสูตรที่ว่า

“พระเวทพัตเป็นภักษณมิตรตลอดกาลอันมากมายมาแต่เดิม เป็นผู้ทำให้เราบริบูรณ์พร้อมมูลด้วยบารมี 5 เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา ลักษณะ 32 ความงามอีก 80 ประการ วรรณะทอง เจือมวง พละ 10 เวสารัชชะ 4 สังควัตถุธรรม 4 อาเวกธรรม 18 พลังมรรควิถี อภิญญา การบรรลุแจ้งตื่นรู้อันเสมอภาคและถูกต้อง การได้ โปรดสรรพสัตว์ไพศาล ทั้งหมดล้วนมีพระเวทพัตผู้เป็นภักษณมิตรตลอดกาลอันมากมายมาแต่เดิมเป็นเหตุทั้งสินตริสกับบรรดาบริษัท 4 เหล่าว่า ถัดจากนี้ไปผ่านกับไม่มีประมาณ พระเวทพัต จักบรรลุสำเร็จเป็นพระพุทธเจ้า พระนามว่า เทวราช ผู้เป็นตถาคต เป็นพระอรหันต์ เป็นผู้รู้รอบอย่างถูกต้อง เป็นผู้ถึงพร้อมด้วยความรู้และความประพฤติ เป็นผู้ไปแล้วด้วยดี เป็นผู้รู้ และเข้าใจโลก เป็นบุรุษที่ไม่มีผู้ใดยิ่งกว่า เป็นสารถิ์ผู้สามารถฝึกบุรุษ เป็นครูของเทวดาและมนุษย์ เป็นพระพุทธเจ้า เป็นพระผู้มีพระภาค โลกธาตุชื่อ เทวมรรค” (คณะโพธิ์นันทประทีป, 2566)

การเข้าใจว่าคนพาลคือบุคคลที่มีจิตใจประกอบด้วยกิเลส มาเกิดในโลกที่เต็มไปด้วยความทุกข์และต้องผ่านกิเลสเหล่านั้นในการเป็นส่วนหนึ่งหรือร่วมเป็นองค์ประกอบของโลก จึงเป็นการมองมนุษย์ตามที่เป็นจริงมากกว่าจะมองมนุษย์ในจินตนาการหรือผลลัพธ์ของบุคคลที่หลุดพ้นหรือมีปัญญา

เป็นเบื้องต้น อาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่เป็นคนพาลคือบุคคลที่อยู่ในโลกนี้ทั้งหมดก่อนจะกลายเป็นบัณฑิตก็ต่อเมื่อบรรลุธรรมแล้ว แต่การมองว่าคนพาลเป็นบุคคลไม่มีปัญญานั้นถือว่าเป็นมุมมองที่ด้อยค่าของบุคคล และทำให้คนรังเกียจต่อการเป็นคนที่ต้องดำเนินชีวิตอยู่ในโลกจริงๆ นำไปสู่การเป็นคนเหนือโลกหรืออยู่เหนือทุกสรรพชีวิตอย่างที่เป็นชีวิตอุคตมคติ

2. การตีความจากคัมภีร์ยุคหลัง การเข้าใจคนพาลในยุคหลังนั้นมาจากการเข้าใจว่าคนพาลหรือคนชั่ว ในแง่หนึ่งนั้นหมายถึง จิตของคนที่ยังมีกรรมชั่วที่ถูกบดบังด้วยความมัวหมองของกิเลสตัณหา แต่นักบวชอย่างฉินรันได้อธิบายถึงความดีหรือชั่วนั้นหมายถึง มนุษย์ปุถุชนที่ยังเวียนว่ายในสังสารวัฏไม่ว่าจะเป็นคนดีหรือคนชั่วในความหมายที่ใช้กันในระดับโลกียะ เนื่องจากจุดมุ่งหมายของพระมหาพระนิชานคือการช่วยบุคคลทั้งหลายในสังสารวัฏที่ไม่สามารถพึ่งกุศลกรรมของตนเองเพื่อการพ้นทุกข์ได้ คนเหล่านี้ย่อมเป็นผู้ที่แสวงหาพระมหาพระนิชานส่องสว่าง นำทางให้รอดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงและอุปสรรค ณ แดนสุขาวดีในที่สุด ฉินรันรับความคิดที่ว่า “คนชั่ว” คือเป้าหมายของพระมหาพระนิชานมาจากกันหลวนที่ขยายความเกี่ยวกับการอุปสรรค ณ แดน สุขาวดีของผู้ที่ประกอบกรรมชั่วที่สุดตามที่ปรากฏในอมิตายุทธยานสูตร ซึ่งกล่าวไว้ว่า ผู้ที่ประกอบอนันตริยกรรมห้าและอกุศลกรรมบถ 10 รวมทั้งกรรมชั่วอื่น ๆ และคนเหล่านี้จะไปเกิดในภพภูมิแห่งความชั่ว ซึ่งพวกเขาจะต้องทนทุกข์ทรมานแสนสาหัสอันนับประมาדםไม่ได้ ในความเข้าใจของคนทั่วไปผู้ที่ประกอบกรรมชั่วร้ายแรงขนาดนี้จะไม่มีโอกาสเข้าถึงแดนสุขาวดีหรือบรรลุพระนิพพานได้ ซึ่งความหมายของคนดีและคนชั่วของคนทั่วไป หมายถึง คนที่ประกอบกุศลกรรมกับคนที่ประกอบอกุศลกรรมทางศีลธรรมหรือจริยธรรมทางโลก ก็ย่อมสรุปได้ว่ากุศลกรรมก็น่าจะเป็นเหตุให้คนที่ทำดีทางโลกได้เกิด ณ แดนสุขาวดีมากกว่าผู้ประกอบอกุศลกรรม แต่เนื่องจาก “คนดี” ใน ทรรศนะของฉินรันคือผู้บรรลุพุทธภาวะและ “คนชั่ว” คือคนมีกรรม ที่ยังเวียนว่ายในสังสารวัฏและไม่สามารถพ้นทุกข์ได้ด้วยตนเองดังนั้น ถ้าพิจารณาตามพระมหาพระนิชานของพระอมิตาภะ “คนชั่ว” ย่อมเป็นผู้ที่ได้รับการช่วยให้รอดพ้นจากความทุกข์และเป็นเป้าหมายของพระมหาพระนิชานอย่างแท้จริง ส่วน “คนดี” คือผู้ที่บรรลุพุทธภาวะแล้วถึงจะมีจำนวนมาก แต่ก็อาจไม่มากเท่ากับ “คนชั่ว” ที่ยังเวียน วายในสังสารวัฏ ดังคำกล่าวที่ว่า “ในอาณาจักรของพระมหาพระนิชาน มีแต่พระพุทธเจ้าและ “คนชั่ว” เท่านั้น” ข้อความดังกล่าวข้างต้นมีนัยสำคัญสองประการคือ ประการ แรกแสดงให้เห็นว่าพระมหาพระนิชานครอบคลุมความเป็นพุทธะซึ่ง ได้แก่ผู้ที่ตรัสรู้แล้วและไม่กลับไปเวียนว่ายในสังสารวัฏอีกต่อไปในฐานะ สัตว์โลกที่มีกรรม และประการที่สองแสดงให้เห็นว่าพระมหาพระนิชาน ครอบคลุม “คนชั่ว” ซึ่งได้แก่ผู้ที่อยู่ในสังสารวัฏ คนเหล่านี้ย่อมอยู่ภายใต้ พลังของพระมหาพระนิชานที่ได้รับการช่วยให้พ้นทุกข์เช่นกัน นัยสำคัญ ทั้งสองประการนี้สอดคล้องกับความคิดเรื่อง พระมหาพระนิชานของพระโพธิสัตว์ธรรมมารที่ ต้องการช่วยเหลือสรรพสัตว์ไม่ว่าจะเป็น มนุษย์และเทวดาให้เข้าสู่สภาวะของการไม่ถอยกลับไปสู่สังสารวัฏ และเข้าถึงพระนิพพาน ไม่เช่นนั้นพระองค์จักไม่ขอบรรลุอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ เมื่อเป้าหมายของพระมหาพระนิชานคือการช่วยสรรพสัตว์ซึ่งเป็น “คนชั่ว” ในสังสารวัฏให้พ้นทุกข์ ทำให้เกิดปัญหาสำคัญตามมา (ประทุม อังกูโรหิต, 2553)

จากการตีความทั้ง 2 ยุคสมัยจึงทำให้เห็นว่าคนพาลแบบคัมภีร์ดั้งเดิมเป็นการอธิบายถึงคนที่ยังมีชีวิตอยู่ในโลก เป็นลักษณะของคนทั่วไปที่ยังมีโลก โกรธ หลงและจะต้องบำเพ็ญตนอยู่ท่ามกลางสิ่งเหล่านั้นจึงจะสามารถก้าวไปสู่เป้าหมายได้ ขณะที่ความหมายของคนพาลชั้นหลังก็ไม่ได้แยกคนดี

หรือคนชั่วออกจากกัน ทุกคนล้วนแต่เป็นคนชั่วหรือคนพาลทั้งสิ้นในแง่ของการต้องเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในโลกนี้

รูปแบบการตีความข้ามวัฒนธรรมเรื่องคนพาลในพระพุทธศาสนา

วัฒนธรรมที่แตกต่างกันทำให้การเข้าใจความหมายของหลักการเดียวกันมีความหลากหลายไปตามรูปแบบหรือบริบทที่หลากหลาย

1. การตีความบนวัฒนธรรมความแตกต่างทางด้านความรู้ จากข้อเสนอของแมก เวเบอร์ (Max Weber) ที่พิจารณาระบบทางวัฒนธรรมนั้นมาจากการแนวทางด้านศีลธรรมที่เริ่มต้นจากศาสนา ซึ่งทางสังคมไทยที่อิงกับพระพุทธศาสนาจึงเป็นส่วนหนึ่งของอัตลักษณ์ที่ปรากฏในวิถีชีวิต เพราะสิ่งที่จะช่วยทำให้เกิดอัตลักษณ์คือการที่คนเหล่านั้นได้เกิดความรู้ โดยความรู้ในที่นี้ไม่ใช่แค่เรื่องนรกและสวรรค์ แต่เป็นความรู้ที่เป็นผลมาจากการยึดถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะคำสอนเรื่องการไม่ยึดมั่นถือมั่น อันนำไปสู่การไม่ถือสุดโต่งซึ่งมาจากการปล่อยวางจิตวิญญาณในการหยุดการมีตัวตนในที่จะนำไปสู่การเกิดใหม่หลังจากตายไปแล้ว โดยความรู้นี้จะพ่วงอยู่กับวิญญาณที่ประกอบด้วยความอยากและความโลภอันไม่อาจทำให้วิญญาณนั้นบริสุทธิ์ได้ (Max Weber, 2007) การนำเสนอวัฒนธรรมความรู้จึงเป็นการเข้าใจถึงตัวตนที่ถูกแบ่งแยกให้เห็นลักษณะที่แตกต่างกันของบุคคล พระพุทธศาสนาเถรวาทได้เสนอการตีความตามคัมภีร์อันเสนอให้เห็นว่าคนพาลคือคนที่ขาดความรู้ในฐานะที่ยังไม่สามารถคิดได้ถูกต้องหรือตั้งถามจนอาจมองให้เห็นในแง่ของความเป็นคนไม่ฉลาดก็ได้ แต่ความไม่ฉลาดนั้นถูกอธิบายต่อมาว่าใครเป็นคนมีความรู้หรือไม่มีความรู้ ซึ่งสัมพันธ์กับการเข้าใจว่า “คนดี” กับ “คนชั่ว” มีลักษณะอย่างไร ทั้งนี้เนื่องจากบุคลิกแรกของบุคคลในทางพระพุทธศาสนาจะต้องมีความรู้ก่อน ซึ่งตรงกับคำว่า “กุศล” ที่แปลว่า “ความดี” เพราะความดีนั้นถูกสร้างจากความมีปัญญาที่พัฒนาจากคุณค่าต่างๆ ของผู้มีศีลธรรมหรือเหล่าศาสดาทั้งหลาย ขณะที่ในคัมภีร์อภิธรรมมักจะใช้คำว่า กุศล หมายถึง “ไม่มีโทษ” (Peter Harvey, 2000) ข้อพิจารณาการทำดีและผลดีนั้นจึงมีความเกี่ยวข้องกันในแง่ของความเป็นสาเหตุที่โยงให้เห็นถึงความดีคือกุศลที่เกิดขึ้นกับบุคคล ดังนั้น กุศล (Wholesome) มีความหมายตามรากศัพท์ว่า ความเป็นผู้ฉลาด, ปัญญา และมีความหมายตามสภาวะธรรมว่าความดี เมื่อตรวจสอบความหมายของคนชั่ว จึงถูกนำเสนอว่าเป็นสิ่งตรงข้ามกับคนดี ขณะที่การตีความของมหายานนั้นมองว่าคนพาลนั้นกว้างกว่า เพราะคนพาลในที่นี้เป็นการมองที่ลักษณะบุคคลตามความจริงว่า คนเรานั้นต่างมีความรู้ไม่เท่ากันทางภายนอก แต่สิ่งสำคัญคือคนนั้นล้วนต้องพึงพาความไม่ดีหรือไม่รู้นั้นก่อนที่จะรู้ได้ ในแง่นี้เหมือนกับการที่พระพุทธเจ้าทรงบำเพ็ญทุกกรกิริยา จนเป็นที่มาของการถามว่า พระพุทธองค์ไม่ทรงทราบหรือว่านั่นเป็นการทรมานตนเองอย่างไรประโยชน์ ถ้าพระพุทธองค์ตอบว่าไม่รู้ก็จะไม่ได้เชื่อว่าเป็นผู้รู้สรรพสิ่ง แต่พระพุทธองค์ทรงตอบว่าที่ทำอย่างนั้นเพื่อให้สามารถสอนคนอื่นที่จะทรมานตนเองได้ว่าไร้ประโยชน์ เพราะพระพุทธองค์ทรงปฏิบัติมาก่อนแล้ว การมีความรู้ของคนเราจึงเริ่มจากความไม่รู้ เช่นกันการเป็นบัณฑิตหรือบรรลुरुธรรมได้ก็ต้องมาจากการเป็นคนพาลหรือคนโง่มาก่อนเช่นกัน

2. การตีความบนวัฒนธรรมความแตกต่างทางด้านสังคม ความเป็นชาตินั้นเป็นการเสนอให้เห็นรูปแบบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดมาจากการรวมกลุ่มชาติพันธุ์ที่มีลักษณะที่สัมพันธ์กับจิตวิญญาณในฐานะกลุ่มคนที่ถูกระบุถึงตัวตนด้วยชื่อหรือสัญลักษณ์ โดยมีส่วนต่างๆ ปรากฏใน

วัฒนธรรมทั่วไปเชื่อมโยงกับความทรงจำของประวัติศาสตร์และประเพณีที่ต่อเนื่องจากเรื่องเล่าในอดีต อีกทั้งยังเป็นการเชื่อมโยงถิ่นฐานในอดีตกาลหรือเบื้องหลังที่เป็นแรงผลักดันจากบรรพบุรุษซึ่งทำให้เกิดการสร้างสถานะของกลุ่มที่ย้อนไปถึงการเลือกสรรลักษณะตัวตนจากกลุ่มให้ปรากฏชัดในปัจจุบัน โดยจะพบว่า ความเป็นชาติ (Nation) เป็นการแข่งขันตัวตนของประชากรที่สืบต่อเนื่องกันมาเพื่อยึดครองถิ่นฐาน (homeland) นั้น เพราะสิ่งที่ทำให้ความเป็นชาติเกิดขึ้นก็คือ เรื่องเล่า นิทาน ความทรงจำ วัฒนธรรมประเพณี สัญลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ของกลุ่มชาติพันธุ์ และแนวทางที่บรรพบุรุษที่อยู่ร่วมกันตั้งแต่อดีตได้ถูกค้นพบและนำเสนอใหม่โดยภูมิปัญญาความเป็นชาติสมัยใหม่ (Susan Pitchford, 2008) ซึ่งรูปแบบกล่าวดังกล่าวมาจากการพัฒนาที่กลายเป็นแรงผลักดัน โดยจะพบว่า การเคลื่อนไหวของความเป็นชาตินำไปสู่รูปแบบทางวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมและสัญลักษณ์กลายเป็นเครื่องมือให้ผู้นำของกลุ่มชาติพันธุ์นำมาใช้และกลายเป็นการเคลื่อนไหวทางสังคม

หากพิจารณาถึงความหลากหลายของการเข้าใจเรื่องคนพาลนั้น พระพุทธศาสนาเถรวาทไม่ได้สนใจคำว่าพาลที่ถูกตีความผ่านวัฒนธรรมทางปัญญาของผู้ที่สถานะทางสังคมที่ดีกว่าแล้วมองสถานะของคนที่มีสถานะทางสังคมที่ด้อยกว่าว่าเป็นคนพาล ในแง่สถานะทางสังคม เช่นการมองคนที่เกิดในวรรณะที่ต่ำกว่าว่าเป็นคนพาลดังข้อความว่า “ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร แม้สมณะผู้ประพฤติกายทุจริต วจีทุจริต มโนทุจริต มีความเห็นผิด และชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิด เพราะการชักชวนผู้อื่นให้ทำกรรมตามความเห็นผิดเป็นเหตุ หลังจากตายแล้วจะไปเกิดในอบาย ทุกคติ วินิบาต นรก ” (พระไตรปิฎกภาษาไทย เล่ม 10 ข้อ 136 หน้า 99-100, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) ความไม่แยกคนออกเป็นชาติพันธุ์หรือสถานะใดๆ ทางสังคมแต่รวมเอาความหมายเอาว่าคนชั่วนั้นมาจากพฤติกรรมและการกระทำเป็นหลักจึงเป็นวิธีการสร้างสังคมที่มีความชัดเจนในแง่ของการเลือกเอาระหว่างสังคมที่มีคนดีในแง่ของการคิด พูดทำดี และสังคมที่เป็นคนชั่วที่คิด พูดทำความชั่ว อันนำไปสู่การเข้าใจบริบทของการอธิบายคนพาลในคัมภีร์มิ่งคัลลตถปิณีที่สนใจไปที่การเลือกคบและไม่คบ โดยเสนอวิธีการหลีกเลี่ยงคนพาลในลักษณะต่างๆ ที่เป็นปฏิกิริยากับลักษณะของบัณฑิตอย่างพระพุทธเจ้า ในแง่จึงเป็นวิธีการที่กีดกันคนพาลออกไปจากสังคม ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้พระพุทธศาสนาเถรวาทไม่เห็นด้วย เนื่องจากการสังคมในแบบของมหายานนั้นได้เสนอการตีความคนพาลนั้นไม่ได้แยกคนพาลหรือคนชั่วนั้นต่างกัน แต่ทุกคนล้วนเป็นคนพาลในแง่ของการต้องเวียนว่ายตายเกิด และการเป็นสังคมเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัญหาจนกว่าจะหยุดพ้นหรือบรรลุนิพพานได้ในที่สุด

บทสรุป

การตีความคนพาลในพระพุทธศาสนาเถรวาทอธิบายถึงคนที่ขาดความรู้ในฐานะที่ยังไม่มีสามารถคิดได้ถูกต้องหรือตีความจนอาจมองให้เห็นในแง่ของความเป็นคนไม่ฉลาดก็ได้ แต่ความไม่ฉลาดนั้นถูกอธิบายต่อมาว่าใครเป็นคนมีความรู้หรือไม่มีความรู้ ขณะที่การตีความของมหายานนั้นมองว่าคนพาลนั้นกว้างกว่า การมีความรู้ของคนเราจึงเริ่มจากความไม่รู้ เช่นกันการเป็นบัณฑิตหรือบรรลุนิพพานได้ก็ต้องมาจากการเป็นคนพาลหรือคนโง่มาก่อนเช่นกัน หากพิจารณาถึงความหลากหลายของการเข้าใจเรื่องคนพาลนั้น พระพุทธศาสนาเถรวาทไม่ได้สนใจคำว่าพาลที่ถูกตีความผ่านวัฒนธรรมทางปัญญาของผู้ที่สถานะทางสังคมที่ดีกว่าแล้วมองสถานะของคนที่มีสถานะทางสังคมที่ด้อยกว่าว่าเป็น

คนพาล ในแง่สถานะทางสังคม เช่นการมองคนที่เกิดในวรรณะที่ต่ำกว่าว่าเป็นคนพาล ความไม่แยกคนออกเป็นชาติพันธุ์หรือสถานะใดๆ ทางสังคมแต่รวมเอาความหมายเอาไว้ว่าคนชั่วนั้นมาจากพฤติกรรมและการกระทำเป็นหลักจึงเป็นวิธีการสร้างสังคมที่มีความชัดเจน ซึ่งลักษณะดังกล่าวนี้ พระพุทธศาสนาพยายามไม่เห็นด้วย เนื่องจากการสังคมในแบบของมหายานนั้นได้เสนอการตีความคนพาลนั้นไม่ได้แยกคนพาลหรือคนชั่วนั้นต่างกัน แต่ทุกคนล้วนเป็นคนพาลในแง่ของการต้องเวียนว่ายตายเกิด และการเป็นสังคมเดียวกันจำเป็นต้องอาศัยการอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัญหาจนกว่าจะหยุดพ้นหรือบรรลุธรรมได้ในที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- คณะโพธิ์นันทประทีป. (2566). *พระสังฆธรรมปุณณทริกสูตร พร้อมพระสูตรปริวรรต ฉบับสมบูรณ์*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ประทุม อังกูโรหิต. (2553). *พระมหาประณิธานของพระโพธิสัตว์: ข้อโต้แย้งทางปรัชญา*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาฯ.
- พระสิริมงคลจารย์. (2559). *มังคลัตถทีปนี*. แปลโดย คณาจารย์แห่งมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- เสถียร โพธิ์นันท. (2555). *วิมลเกียรติคุณเทสสูตร*. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- ยูคิโอ ฮายาชิ.(2554). *พุทธศาสนาเชิงปฏิบัติของคนไทยอีสาน: ศาสนาในความเป็นภูมิภาค*. แปลโดย พินิจ ลาภธนาพันธ์. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Deutsch, E. (1989). Knowledge and the Tradition Text in Indian Philosophy. *Larson and Deutsch*; 169-170.
- Fredrik Barth. (1969). *Ethnic Groups and Boundaries*. Boston: Little, Brown and Company.
- Gregory Castle. (2007). *The Blackwell Guide to Literary Theory*. Oxford: BLACKWELL PUBLISHING.
- Jay L.Garfield. (2002). *Empty Words: Buddhist Philosophy and Cross-Cultural Interpretation*. Oxford: Oxford University Press.
- Max Weber. (2007). *The Religion of India: The Sociology of Hinduism and Buddhism*. Translated and edited by Hans H. Gerth and Don Martindale. New Delhi: Munshiram Manoharlal Publishers.
- Peter Harvey. (2000). *An Introduction to Buddhist Ethics*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Susan Pitchford. (2008). *Identity Tourism: Imaging and Imagining the Nation*. Bingley: Emerald Publishing Ltd.